

SA BUKA TE EMOSI Sa Vinabakala

Pa totošo tanisa poropita Emosi, si ele paqaha rua sa binañara koasa popoa. Keke binañara si koa la pa kali gede, sa nana ñati vasileana si pa Sameria. Ta pozae na binañara pa Izireli si asa. Keke binañara pule si pa Ziuda meke sa ñati vasileana tanisa si Zerusalemā. Ta pozae na binañara pa Ziuda si asa.

Sa poropita Emosi si mae gua koasa popoa pa kali binañara pa Ziuda. Pa Tekoa sa popoa tanisa meke na sepati mo si asa. Ba tioko ia Tamasa si asa pude la koasa butubutu bañara pa Izireli, pude la tarae nia sa Nana zinama pa Betolo, sa vasina tanisa ñati hope tanisa bañara pa Izireli. Sa totošo sapu la tozi vura nia sa sa zinama te Tamasa si e Zeroboami vina rua si koa bañara pa Izireli, pa kaiqa vuaheni zuapa gogoto lima ñavulu puta sipu lopu ele podo se Zisu Karisito. Ba ka visavisa rane mo si ene tarae si asa.

Sa inavoso sapu vala nia Tamasa koa sa si la gua koari tie tagotago. Sarini sapu tagotago si tagotago va hola, meke arini pu malaña si koa malaña va hola tugo. Meke saripu tagotago si tavetavete ni rini sari pu malaña; hiko i rini meke ñoñovala i rini pude tagotago dia.

Ke sa vina balau te Emosi pa Betolo si tozia sapu kote mae gua pa Izipi meke pa Asiria sa tinahuara, si be lopu kekere si arini. Hadu ia sa ñati hiama pa Betolo se Emosi, lopu ta hivae si asa, pule la pa Ziuda, guni nia sa. Ba korona se Emosi, na ta garunu mae koe Tamasa si asa, gua si asa.

Pa nana kinorokorotae la koe Izireli, si podalae si asa koari na kana te Izireli pu koa vari likohae nia sa popoa

Izireli. Sari vinakilasa tadi na kana hire si zama kekenu ni sa meke tiqe kamo la koe Izireli; sari Siria, Pilisitia, Taea, Edomu, Amoni, Moabi, Ziuda meke tiqe e Izireli. Sari naba neta meke made si tavetavete ni sa, sapu varigara la pa zuapa; sa naba zuapa si hokoto, gua, ginuana koari pa Hiburu. Ke tooso varigara la pa zuapa sari sinea tadi kasa si na soku hola, ele pada mo, lopu boka beto, gua ginuana. Ke kaqu tava kilasa. Totoso zamani sa sari ka zuapa sinea tadi pa Izireli si zamani pule sa sari ka zuapa vina kilasa sina ele soku hola sari dia sinea, meke lopu boka noso.

Sari na Nati Pinaqapaqahana sa Buka

Sa vina kilasa koari na butubutu pu tata koasa butubutu banara pa Izireli. Hinia 1:1 kamo hinia 2:5

Sa vina kilasa koasa butubutu banara pa Izireli. Hinia 2:6 kamo hinia 6:14

Sari ka lima dinogodogorae. Hinia 7:1 kamo hinia 9:15

Sari Zinama Tuketukele

¹ Hire sari na zinama te Emosi, keke koari na sepati pa Tekoa, sa nana dinogodogorae pa gugua Izireli sapu vata dogoro nia Tamasa koa sa, karua vuaheni sipu lopu ele kamo sa niu lavata, tooso e Uzaea si banara pa Ziuda meke e Zeroboami sa tuna koreo e Zehoasi si banara pa Izireli.*

Bugoro ni Tamasa sari Tie Izireli

² Zama se Emosi:*

“Se Zihova si kurumu vura mae gua pa Toqere Zaione meke sa mamalainina si lulusu vura pa Zerusalema; sari duduli pa pezara vasina kopu sipi sari na sepati si mate, meke sari huda pa batu toqere Kameli si harahara.”

---

* 1:1 2 Bañ 15:1-7; 2 Koron 26:1-23; 2 Bañ 14:23-29 * 1:2
Zol 3:16

Sa Vina Kilasa te Zihova pa Siria

³ Hiera gua si zama nia e Zihova:

“Koari ka neta sinea te Damasikasi* meke kamo ka made sinea,
si lopu kaqu va kekere pule ia Rau sa vina kilasa,
sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu boka beto.

Koa gua sapu la huara va kaleania sa sa popoa Qileadi meke vagia sa,*

⁴ ke kote garunu la nika si Arau koasa vetu banara sapu kuria Hazaelo*,
meke kote ta sulu palae sari vasidi ta gobadi te Beni Hadadi sa banara.

⁵ Kote seke gore nia Rau sa tukutuku sasada koasa goba pa Damasikasi;
kote huara ia Rau sa banara sapu koa pa Lolomo pa Aveni*
meke asa pu tuqena sa kolu binanara pa Beti Idini.
Sari tie pa Siria si kote ta raovo pule la pa Kiri,”
zama gua se Zihova.

Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa pa Pilisitia

⁶ Hiera gua si zama nia e Zihova:

“Koari ka neta sinea te Qaza meke kamo ka made,
si lopu kaqu va kekere pule ia Rau sa vina kilasa,
sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu boka beto.

Koa gua sapu sari vasileana dodurudi si hoke raovo taloani sa

---

* 1:3 Damasikasi si na nati vasileana tadi na tie pa Siria. * 1:3 Ais 17:1-3; Zer 49:2-27; Zak 9:1 * 1:4 Hazaelo si na Banara kekenu sapu tuti gore la koe Beni Hadadi. * 1:5 Lolomo Aveni ginuana si “Lolomo Hahanana Kaleana.” Beti Idini ginuana si “Vetu Bibibolo”.

meke la holuholu ni sa pa Edomu,*
 7 ke kote garunu la nika si Arau koari na goba pa Qaza
 sapu kote sulu i sari nana vasileana ta gobadi.
 8 Kote va mate pania Rau sa Baṅara pa Asidodi
 meke asa pu tuqena sa kolu binaṅara pa Asikeloni.
 Kote taliri la nia Rau sa Limaqu pa Ekoroni,
 osolae mate beto sari pa Pilisitia,”
 zama gua se Zihova sa Baṅara.

Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa pa Taea

9 Hiera gua si zama nia e Zihova:
 “Koari ka ṅeta sinea te Taea, meke kamo ka made,
 si lopu kaqu va kekere pule ia Rau sa vina kilasa,
 sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu boka
 beto.
 Koa gua sapu sari vasileana dodurudi si hoke la holuholu
 ni sa pa Edomu,
 lopu kopu nia rini sa dia vinariva egoi tinamatasi
 koari na Qua tie,*
 10 ke kote garunu la nika si Arau koari na goba pa Taea
 sapu kote sulu i sari nana vasileana ta gobadi.”

Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa pa Edomu

11 Hiera gua si zama nia e Zihova:
 “Koari ka ṅeta sinea te Edomu meke kamo ka made,
 si lopu kaqu va kekere pule ia Rau sa vina kilasa,
 sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu boka
 beto.
 Koa gua sapu hadu luli nia vedara sa sa tasina koreo,
 loke nana tataru hokara,
 pa nana binugoro si raza pilipule ia mo sa si asa

* 1:6 Ais 14:29-31; Zer 47:1-7; Izk 25:15-17; Zol 3:4-8; Zepa 2:4-7; Zak 9:5-7

* 1:9 Ais 23:1-18; Izk 26:1 kamo hinia 28:19; Zol 3:4-8; Zak 9:1-4; Mt 11:21-22;
 Lk 10:13-14

meke sa nana tinaⁿaziri si huruⁿu lamo,*
 12 ke kote garunu la nika si Arau pa Temani
 sapu kote sulu i sari vasileana ta gobadi pa Bozira.”

Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa pa Amoni

13 Hiera gua si zama nia e Zihova:

“Koari ka ⁿeta sinea te Amoni meke kamo ka made,
 si lopu kote va kekere pule ia Rau sa vina kilasa,
 sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu boka
 beto.

Koa gua sapu hova va rikati sa tiadi sari barikaleqe molu-
 moludi pa Qileadi

pude hoda i sari nana voloso pepeso,*

14 ke kote garunu la nika si Arau koari na goba pa Raba
 sapu kote sulu i sari nana vasileana ta gobadi
 pa vari korapadi rina iraⁿa na kukili koasa rane varipera,
 pa korapa givusu ⁿiburuna pa toতো raneboⁿi.

15 Sa nana baⁿara meke sari nana koimata,
 si kote varigara la tugo pa tinaraovo,”

zama gua se Zihova.

2

Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa Moabi

1 Hiera gua si zama nia e Zihova:

“Koari ka ⁿeta sinea te Moabi meke kamo ka made,
 si lopu kaqu va kekere pule ia Rau sa vina kilasa,
 sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu boka
 beto.

Koa gua sapu sulu i sa, guana sulu binu,
 sari susurina sa baⁿara pa Edomu,*

---

* 1:11 Ais 34:5-17, 63:1-6; Zer 49:7-22; Izk 25:12-14, 35:1-15; Obd 1-14; Mal
 1:2-5 * 1:13 Zer 49:1-6; Izk 21:28-32, 25:1-7; Zepa 2:8-11 * 2:1 Ais 15:1
 kamo hinia 16:14, 25:10-12; Zer 48:1-47; Izk 25:8-11; Zepa 2:8-11

² ke kote garunu la nika si Arau koari pa Moabi
 sapu kote sulu i sari vasileana ta gobadi pa Kerioti.
 Se Moabi si kote tava gore pa keke vinaripera nomana
 pa vari korapadi rina irana na kukili vinaripera meke
 na kabona sa buki.

³ Kote va mate pania Rau sa nana banara
 meke va matei sari doduru nana koimata,”
 zama gua se Zihova.

Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa pa Ziuda

⁴ Hiera gua si zama nia e Zihova:

“Koari ka neta sinea te Ziuda meke kamo ka made,
 si lopu kote va kekere pule ia Rau sa vina kilasa,
 sina ele pada mo sari na dia sinea meke lopu boka
 beto.

Koa gua sapu ele kilu pania rini sa tinarae te Zihova
 meke lopu kopuni rini sari Nana ginarunu,
 ke ta turana va seu si arini koari na tamasa kokohadi,
 sari tamasa sapu luli ri tiatamadia pukerane,

⁵ ke kote garunu la nika si Arau koari pa Ziuda
 sapu kote sulu i sari vasileana ta gobadi pa
 Zeruselema.”

Sa Vina Kilasa te Zihova koasa Popoa pa Izireli

⁶ Hiera gua si zama nia e Zihova:

“Koari ka neta sinea tamugamu pa Izireli meke kamo ka
 made,
 si lopu kaqu va kekere pule ia Rau sa vina kilasa,
 sina ele pada mo sari na mia sinea meke lopu boka
 beto.

Koa gua sapu holuholu ni siliva gamu sari tie tonotodi,
 meke koari na sadolo mo holuholu ni gamu sari tie sapu
 loke dia.

⁷ Neti gamu batudi sari tie malana
 guana neti mia pa kavuruna sa pepeso

meke lopu poni tino_noto gamu sarini pu ta
_no_novala.

Tamana meke sa tuna koreo si la ia si keke vineki mo
 meke _no_novala ia gamu sa Pozaqu Hopena.

⁸ Seke tinarae si gamu toতোso eko gamu pa kalidi ri doduru
 hope,
 koari na poko sapu ta tuqe vagidi pude tana gale lopu
 ele ta lipudi.*

Pa korapa vetu tanisa dia tamasa
 si napoi rini sari vaeni sapu tabarani ri tie mala_na
 toতোso tava lipulipu hoboro si arini.

⁹ Seke goreni Arau sari na tie Amoraiti pa kenu dia,
 vea ululu guana huda sida si arini,
 meke vea _ni_nira guana huda oaku si arini.

Sari vuvua tanisa panaulu si huari Rau
 meke gua tugo sari karosona pa kauruna.*

¹⁰ Arau vagi vurani gamu pa Izipi,
 meke tura_na gamu koari ka made _navulu puta vua-
 heni pa soloso qega
 pude poni gamu sa pepeso tadi na tie Amoraiti.

¹¹ Va noma sage i tugo Arau sari poropita pa vari korapadi
 ri tumia koreo
 meke vizata vagi tie Naziraiti* koari mia tie vaqura.
 Vea, lopu hinokaradi si hire, gamu na tinoni pa Izireli?"
 zama vura gua se Zihova.*

¹² "Ba va napo ni vaeni tu gamu sari tie Naziraiti
 meke zamai gamu sari poropita pude tukui _nuzudia.

¹³ Ego, kamahire si kote naqoto gamu Arau

---

* 2:8 Tiro laia Diut 23:12-13. * 2:9 Diut 3:8-11 * 2:11 Sa tie Naziraiti
 si na tie sapu va madi pule nia koe Zihova meke lopu napo vaeni meke lopu
 koto kalu si asa. Mi tiro laia sa buka Nab 6:1-21. * 2:11 Nab 6:1-8

gua sa totopili susurana huiti sapu ta mamatani
sari qaqaloto huiti ke qirato.

¹⁴ Arini koa gamu pu haqala rerege si lopu kote govete,
arini pu nira si kote malohoro tu,
meke sa varane si lopu boka harupu pule nia.

¹⁵ Sa tie gona bokala si kote rizu togolo pule,
sa tie varipera sapu reregena ba lopu kote govete,
sa tie koi hose ba lopu boka harupu pule nia.

¹⁶ Sari tie varane sapu bokabokadi hola
ba kote dodohodi meke govete koa sa rane asa,”
zama vura gua se Zihova.

3

¹ Mi avoso mae! Hiera sa zinama te Zihova sapu ta
zutuni gamu, kei gamu tinoni pa Izireli, gamu doduru pa
butubutu Izireli sapu tura vurani gamu Arau pa Izipi:

² “Gamu mo sapu ele vizata gamu Arau
koari doduru butubutu pa popoa pepeso;
gua ke kote va kilasa gamu Arau
koari doduru mia sinea.”

Sari Ninanasa Tanisa Poropita

³ Boka ene varigara sari karua tie
sapu lopu variqetuedi pude ene varigara?

⁴ Boka kurumu pa nana bae sa laione
sipu lopu ele ari gana ginani?

⁵ Boka saputu vagi kurukuru sa sipata
totoso loke kurukuru si koa?

⁶ Pana ta avoso sa buki pa vasileana lavata,
si vea, lopu hoke neneqara sari tie?

Pana kamo si keke tinasuna pa vasileana lavata,
si vea lopu e Zihova tu va gevuria sia?

⁷ Hinokara sapu e Zihova Baara si lopu hoke tavetia si
keketona

be lopu ele vivinei vurani Sa sari Nana hiniva
koari Nana nabulu, sari poropita.

⁸ Ele kurumu sa laione.
Esei si lopu kote matagutu?

E Zihova Baṅara si ele zama.
Esei si lopu boka zama nia sa kinorokorotae?

Sa Tinahuara pa Sameria

⁹ Zama vura la koari na vasileana ta gobadi pa Asidodi
meke koari vasileana ta gobadi pa Izipi;

“Mi la varigara si gamu koari na toqere pa Sameria;
mi dogoria sa kinolura pa korapana sa
meke sa ṅinovaṅovalala pa vari korapadia ari tie.”

¹⁰ “Lopu tumae tavete va toṅoto si arini,” zama vura gua
se Zihova,
“arini si va naqiti tinagotago ta saputu vagidi meke
ta hikodi koari dia vasileana ta gobadi.”

¹¹ Gua ke hiera gua si zama nia e Zihova Baṅara:
“Na kana kote mae vari likohae nia sa mia popoa;
kote daku goreni sa sari mia vasidi ṅiniradi
meke hiko koari mia vasileana ta gobadi.”

¹² Hiera gua si zama nia e Zihova:
“Gua sapu harupu vagia sepati pa ṅuzuna sa laione
sari karua susuri nene babe vasi kali talina,
si kote ta harupu gua tugo asa sari pa Izireli,
arini sapu habotu pa Sameria pa hukihukiri dia teqe
meke pa dia habohabotuana arilaedi pa Damasikasi.”

¹³ “Mi avosia si hie, mamu zama vura la nia koasa
butubutu te Zekopi,” zama vura gua sa Baṅara, se Zihova
sa Tamasa Tadi na Qeto Minate.

¹⁴ “Koasa rane sapu va kilasia Rau se Izireli koari nana
sinea,
si kote huara pani Rau sari hope pa Betolo;
sari kikhodi ri na hope si kote ta seke palae

meke hoqa la pa pepeso.*

¹⁵ Kote huara pani Rau sari dia vetu tana totošo ibu
meke gua tugo sari vetu tana totošo mañini;
sari vetu sapu tava sari koari na livo elopaniti si kote ta
huara
meke sari na vetu nomadi na arilaedi si kote ta daku
gore,”
zama vura gua se Zihova.

4

¹ Mi avosia sa zinama hie, gamu na barikaleqe pu deana
guana bulumakao pa Basani,
gamu pu koa koasa toqere pa Sameria,
gamu si nonoñovali sarini pu malana meke arini pu loke
gedi
meke zama la koari mia palabatu, “Paleke poni gami
napo,” gua.
² Gua sapu hopena se Zihova Bañara si tokotokoro si Asa:
“Hinokara sa totošo asa si kote kamo mae,
sa totošo kote ta rita qaqahere si gamu meke ta turaña
taloa,
doduru gamu si kote ta soto vinetuñu.
³ Hopeke gamu si kote vura tonoto taloa
kote vura gua koari na lopa pa goba,
meke kote ta gona vura la gua pa toqere Hemoni,”
zama vura gua se Zihova.

Lopu Boka Tava Tumatumae se Izireli

⁴ “La pa Betolo, mamu tavete va kaleana vasina:
la pa Qiliqali, mamu tavete va kaleana nono la tu.
Paleke maeni sari mia vinukivukihiki doduru munumunu,
mia keke pa manege pa doduru vina ñeta vuaheni.

---

* 3:14 2 Bañ 23:15

- 5 Sari mia bereti koa i na isiti^d si mae variponi ni pude
 zama leana,
 mamu vahesi puleni gamu koari mia vinariponi
 moka;
 gamu tie Izireli, vivinei va titie ni,
 ura arini si qetuqetu ni gamu pude taveti,”
 zama vura gua se Zihova sa Baṅara.
- 6 “Arau poni gamu tia kokobadi pa doduru vasileana lavata
 meke va ovia gamu koari na vasileana hitekedi,
 ba lopu kekere pule mae si gamu koa Rau,”
 zama vura gua se Zihova.
- 7 “Tuqe pule nia tugo Rau sa ruku koa gamu
 toতোso ṅeta sidara koa meke pakepakete, gua.
 Ponia ruku Arau si keke vasileana,
 ba va noso ia Rau koa sa keke pa kalina.
 Keke inuma si vagi ruku
 ba keke si loketoṅa meke popa taloa.
- 8 Sari tie si tedeve hata kolo pa keke vasileana la pa keke
 ba lopu boka vagi va leana kolo pude napo,
 gua ba lopu kekere pule mae si gamu koa Rau,”
 zama vura gua se Zihova.
- 9 “Soku toতোso si seke i Rau sari mia inuma meke gua tugo
 sari inuma vaeni,
 sekeni givusu maṅini meke nokinoki Rau.
 Na kupokupo henai sari mia piqi na huda olive,
 gua ba lopu kekere pule mae si gamu koa Rau,”
 zama vura gua se Zihova.
- 10 “Sari na oza si garunu atu ni Rau koa gamu
 gua sapu tavete ia Rau pa Izipi.
 Va mate i Rau pa vedara sari mia tie vaqura,
 turaṅae mia hose ta zau vagidi.
 Sari isumia si va siṅi ni humanṅa muzi tomate Rau sapu
 mae guadi koasa mia vinarigara ipi,
 gua ba lopu kekere pule mae si gamu koa Rau,”

zama vura gua se Zihova.

- 11 “Arau va mate pani sari kaiqa koa gamu
 gua sapu huara i Arau si pa Sodomu meke Qomora.
 Agoi si guana itito sapu ta saputu vagina pa nika,
 gua ba lopu kekere pule mae si gamu koa Rau,”
 zama vura gua se Zihova.*
- 12 “Gua ke hie si kote tavete atu nia Arau koa gamu na
 butubutu Izireli,
 meke sina kote tavete atu nia Rau koa gamu na tie
 Izireli,
 ke mi va nama pude tutuvu ia sa mia Tamasa.”
- 13 Asa pu va podaki sari toqere,
 pu tavetena sa givusu,
 meke tozi vurani sari Nana binalabala koari na tie,
 Asa pu va iliri la nia pa hinuporo sa vaqavaqasa,
 meke tete koari na vasidi ululudi pa popoa pepeso,
 e Zihova Tamasa tadi na Qeto Minate sa Pozana Sa.

5

Sa Tinioko Pude Kekere

- ¹ Mi avosia sa zinama hie, gamu na butubutu Izireli, sa
 kinera lukalukana hie pa gugua mia gamu:
- ² “Hoqa se Izireli, sa Vineki Vaqura,
 lopu pude tekulu pule,
 ta luara palae pa nana popoa soti,
 meke loke tie si koa pude ovulu sage nia.”
- ³ Hiera gua si zama nia e Zihova sa Baṅara:
 “Sa vasileana lavata sapu garunu taloa keke tina varane,
 si kote keke gogoto mo si kekere pule;
 sa vasileana hite sapu garunu taloa keke gogoto varane
 si kote ka manege puta mo si toa.”

---

* 4:11 Zen 19:24

⁴ Hiera gua si zama la nia e Zihova koasa butubutu Izireli:

“Hata Au pude mi toa;

⁵ lopu la hata ia se Betolo,

lopu la pa Qiliqali,

lopu ene va seu la pa Biasiba.

Ura se Qiliqali si kote ta raovo taloa,

meke se Betolo si kote murimuri taloa.”

⁶ Hata ia se Zihova pude mi toa,

pude lopu gua si kote halala si Asa pa butubutu te

Zosepa guana nika;

kote variva mate si asa,

meke loke tie pa Betolo kote boka va noso ia.

⁷ Agoi pu iliri va pasa ia sa ninono

meke neti gore nia pa pepeso sa tinonoto.

⁸ E Zihova si asa pu tavetedi sari pinopino Peliadesi meke

Orioni,

pu iliri va vaqavaqasa ia sa hinuporo

meke va huporo ia sa rane la pa boni,

pu tioko vagi kolo pa lamana

pude va ruku boboso ia sa pepeso,

e Zihova sa Pozana Sa.*

⁹ Asa tuturei huara i sari vasidi niniradi

meke ilasi sari vasileana ta gobadi.

¹⁰ Gamu si kana i si arini pu gegegese pa koti

meke hakohako ni si arini pu tozi ia sa hinokara.

¹¹ Neti gamu sari pu malana

meke zuzuki gamu pude poni gamu huiti.

Gua ke, sari vetu patu leleadi sapu ele kuri i gamu

si lopu kote koa i gamu;

sari inuma vaeni masurudi sapu ele lete i gamu,

si lopu kote napo i gamu sari vaeni koa rini.

---

* 5:8 Zob 9:9, 38:31

¹² Ura Arau tumae ni Qua visa n̄avulu sari mia tinavete kaleadi,

meke vea noma gua sari mia sinea,

n̄on̄ovali gamu sari tie ton̄oto meke vagi tinabara golomo meke hukati gamu pa koti sari vinilasa va ton̄oto koari na tie malāna.

¹³ Gua ke sa tie gilae si kote lopu kulu pa toso gua arini, ura kaleadi sari toso.

¹⁴ Mi hata ia sapu leanana lopu sapu kaleana, pude mi toa.

Meke se Zihova Tamasa Tadi na Qeto Minate si kote koa koa gamu, gua sapu tozi ia gamu si gua tugo si Asa.

¹⁵ Kana ia mo sapu kaleana, tataru nia sapu leana; kopu nia sa vinilasa va ton̄oto pa korapa vetu varip-itui.

Hokara kote koa ia tataru se Zihova Tamasa Tadi na Qeto Minate koari ka visavisa tie koa holadi pa tutina e Zosepa.

¹⁶ Gua ke hiera gua si zama nia e Zihova, se Zihova Tamasa Tadi na Qeto Minate:

“Na uui si kote koa pa doduru sisirāna

meke na kabo ta sigiti si kote ta avoso koari doduru varivarigarana.

Sari tie lelete si kote ta tioko pude taruqoqo

meke ari tie ta tabaradi pude lukalukana si kote uui.

¹⁷ Na uui si kote pa doduru inuma vaeni,

ura na kote ene nuquru gua si Arau pa vari korapa mia,”

zama gua se Zihova.

¹⁸ Mi talotana si gamu pu aqa nia sa rane te Zihova!

Na vea ke aqa qetuqetu nia gamu sa rane te Zihova?

Asa rane si kote huporo sa popoa, lopu kalalasa.

¹⁹ Kote gua sa tie sapu govete nia sa si keke laione

meke tutuvu ia sa si keke bea,

gua na tie sapu nuquru pa nana vetu
meke va magogoso ia sa limana pa gobagoba
si ta garata noki tu.

20 Vea, lopu kote huporo tu sa rane te Zihova, lopu
kalalasa,
dudukurumu toa, loke vasi kalalasana?

21 Zama se Zihova, “Arau kana hola i, lopu hiva hokara ni
Arau sari mia rane ineva^{na};
maledere hola ni Arau sari mia vinarigara.*

22 Pana paleke mae ni gamu koa Rau sari vinukivukihi va
uququ meke vinariponi huiti,
ba lopu kote qetu ni Arau.

Pana paleke mae vinukivukihi binaere leleadu gamu,
ba lopu kote arilaedi koa Rau si arini.

23 Va taloa i sari mia kinaerina vanehevevehedu!
Koroqu avosi Arau sari mia miki hapu sara.

24 Ba mi va malumu ia sa ⁿin^o pude totolo guana ovuku,
sa tino^o pude guana tototolo sapu lopu hite popa!

25 Kei gamu na butubutu Izireli, vea, hoke paleke mae ni
gamu koa Rau sari mia vinukivukihi meke vinar-
iponi

koari ka made ⁿavulu puta vuaheni pa soloso qega?.*

26 Lokari. Ba kamahire sa kinehana sa mia beku Sakuti
sapu poza nia baⁿara gamu si ovulu sage nia gamu,
meke Kaivani sa mia tamasa pinopino
sapu telemia taveti.

27 Gua ke kote garunu taloa ni gamu Arau pa tinaraovo la
pa kali la Damasikasi,”
zama gua se Zihova, sa Tamasa Tadi na Qeto Minate
sa Pozana Sa.

---

* 5:21 Ais 1:11-14   * 5:25 TTA 7:42-43

6

Sa Tinahuara Tanisa Popoa Izireli

- ¹ Mi talota^{na} gamu pu koa va leleana pa Zaione,
meke koa gamu pu lopu koa matagutu pa toqere
Sameria,
gamu na koimata noma mia koasa ^{na}nati butubutu ba^{na}ra
koari doduru,
koa gamu pu hoke mae hata tinokae sari tie pa Izireli!
- ² La pa Kalane mamu la dogoria;
beto mamu la koasa vasileana nomana pa Hamati,
mamu gore la pa Qati pa popoa Pilisitia.
Vea, noma hola ni rini sari karua butubutu ba^{na}ra pa
Izireli meke Ziuda?
Sari dia pepeso si noma hola ni si tamugamu?
- ³ Lokari! Sa rane tinahuara si koromia balabala ia,
meke va tata mae ia gamu sa rane vinaripitui variva
matagutuna.
- ⁴ Eko mia koari na teqe sapu tava kadakada livo elopaniti,
zokozokoro mia pa habohabotuana malohorodi.
Lami ta vizatadi si hena i gamu
meke na tuna bulumakao nobokodi.
- ⁵ Mikemike va leana mia koari mia hapu gua e Devita
meke kera ni sari kinera vaquaradi pu taveti gamu
koari na mia ivivu na hapu.
- ⁶ Na vovoina vaeni nomadi si naponi gamu
meke lumulumu ni gamu sari lumu sapu huma^{na} lea,
ba lopu talota^{na} nia gamu sa tinahuara te Izireli.
- ⁷ Gua ke gamu si kote kekenu hokara ta raovo taloa;
sari mia ineva^{na} na hahanana zokozokoro si kote
noso.
- ⁸ Se Zihova sa Ba^{na}ra si tokotokoro pa Pozana Sa, se
Zihova sa Tamasa Tadi na Qeto Minate, Asa si zama vura
guahe:
“Arau kana hola ia sa vina titie te Zekopi

meke etulu i Arau sari nana vasileana ta gobadi.
Kote vala nia Rau sa vasileana lavata hie koari na kana
meke sari doduru tin_utona pa korapana,” gua si Asa.

⁹ Be ka manege puta tie si koa hola pa keke vetu, si kote mate tugo si arini.

¹⁰ Meke be mae si keke tura_uadia pude paleke pani pa vetu sari tinidia pude sulu i, gua, meke nanasia sa si asa sapu korapa tome vasina, “Vea, koa dia pule kaiqa tie?”

Kote ola_ua si asa, “Lokari,” gua, meke kote hinoqa zama pule sa tura_uadia, “Mokomoko! Lopu kaqu poza ia gita sa Pozana e Zihova,” kote gua.

¹¹ Ura ele vala nia e Zihova sa ginarunu,

meke kote huara va umumu ia Sa sa vetu nomana,
meke sa vetu hitekena si kote va inete ia Sa.

¹² Vea, sari hose si hoke haqala tugo pa patupatu?

Hoke la tavete inuma pa kolo lamana sari tie?

Lokari! Ba gamu ele iliri la nia pa poizini sa nin_ono,

meke sa vuana sa tin_onoto si va pasa ia gamu.

¹³ Qetu nia gamu sapu zau vagi ia gamu si pa Lodeba* ,

meke zama guahe, “Vea, lopu pa nada nin_unira_unira soti tu vagi nia gita si pa Kanaimi?”

¹⁴ Ura zama vura guahe se Zihova sa Tamasa Tadi na Qeto Minate,

“Kei, gamu na butubutu Izireli, kote va gevuru ia Rau si keke butubutu ba_unara pude mae raza igo,

kote raza na no_unovala ia rini sa doduruna sa mia popoa,

podalae pa karovoana pa toqere sapu la gua pa Hamati kamo la koasa lolomo pa Ovuku Zodani,”

gua si Asa.

7

Sa Rovana Kupokupo

* 6:13 Sa ginuana Lodeba si “loketo_una” meke Kanaimi ginuana si “ni_unira”.

¹ Hiera gua si va dogoro nau e Zihova sa Baṅara pa dinogodogorae: Korapa va nama rovana kupokupo si Asa, mudina sa totošo pakepakete tanisa hinia tanisa baṅara meke totošo podalae tuvulu pule sari linetelete. ² Totoso hena beto pani ri kupokupo sari doduru linetelete koasa popoa, si kabo vura si arau, “Zihova Baṅara, taleoso ni gami! Vea meke kote boka toa se Zekopi? Nake hitekena hite mo si asa!”

³ Ke hobe binalabala se Zihova.

“Lopu kote ta evaṅa si hie,” zama gua se Zihova Baṅara.

Sa Nika

⁴ Hiera gua si va dogoro nau e Zihova sa Baṅara: Se Zihova sa Baṅara si korapa titioko pa korapa nika pude va kilasi sari Nana tinoni; sa lamana si va popa pania Sa meke sa nika si podalae gania sa popoa. ⁵ Ke kukili vura si arau, “Zihova sa Baṅara, tepa sisigiti atu si arau koa Goi pude noso si Agoi! Vea meke kote boka toa se Zekopi? Nake hitekena hite mo si asa!”

⁶ Ke hobe binalabala se Zihova.

“Hie ba lopu kote ta evaṅa tugo,” zama gua se Zihova sa Baṅara.

Sa Iku sapu Koa ia Mamamata

⁷ Hiera gua si va dogoro nau Sa si arau: Se Zihova Baṅara si korapa turu kapae Nana pa keke goba sapu toṅoto sage luli ia sa sa tinonoto tanisa iku koa ia mamamata, meke sa iku koa ia mamamata si koa nana pa Limana Sa. ⁸ Meke nanasa au e Zihova si arau, “Nasa si dogoria goi, ta Emosi?” gua si Asa.

Meke olaṅa si arau, “Na iku sapu koa ia na mamamata pude pada ia sa tinonoto tana goba.”

Meke zama se Zihova, “Doṅo mae, sa iku koa ia mamamata hie si veko ia Rau pa korapadi ri Qua tinoni pa Izireli; lopu kaqu poni pule ni totošo Arau si arini pude kekere.

⁹ Sari vasidi ululudi te Aisake si kote ta huara
meke sari vasina hopedi pa Izireli si kote na re-
moremo;
kote ovulu sagea Arau sa Qua vedara pude seke va
matea sa butubutu baṅara te Zeroboami.”

Sari Emosi meke Amazaea

¹⁰ Meke garunu la nia e Amazaea, sa hiama pa Betolo,
si keke inavoso koe Zeroboami, sa baṅara pa Izireli: “Se
Emosi si korapa qoraqora nigo si agoi baṅara, pa Betolo
pa kokorapana sa popoa Izireli. Lopu leana la koasa popoa
sari nana zinama. ¹¹ Ura gua hie si zama nia Emosi:

‘Se Zeroboami si kote mate pa vedara,
meke hinokara sari tie Izireli si kote ta raovo taloa,
taloa va seu pa dia popoa soti,’ gua.”

¹² Meke zama se Amazaea koe Emosi, “Vura taloa, agoi
na tie dodogorae! Pule la pa Ziuda. La korokorotae; mamu
ta tabara vasina. ¹³ Lopu korokorotae pule pa Betolo, sina
hie si na hope tanisa baṅara meke na zelepade tanisa
butubutu baṅara pa Izireli,” guni nia sa.

¹⁴ Olaṅa ia Emosi se Amazaea, “Arau si lopu na poropita
meke lopu tuna keke poropita, ba na sepati si arau, meke
na tie kopu huda sikamoa tugo si arau. ¹⁵ Ba vagi pani au
e Zihova koasa qua tinavete kopu sipi meke zama au Sa,
‘La, mamu la korokorotae koari Qua tinoni pa Izireli,’ gua.

¹⁶ Ego kamahire, mu avosia sa zinama te Zihova. Zama si
agoi,

Lopu korokorotae la ia sa popoa Izireli,
mamu noso, lopu korokorotae si agoi koasa butubutu
te Aisake,” gua si goi.

¹⁷ “Gua ke hiera gua si zama nia e Zihova:

‘Sa mua barikaleqe si kote ta evaṅae na maqota koasa
vasileana lavata,
meke sari tumu koreo meke vineki si kote mate pa
vedara.

Sa mua pepeso si kote ta pada meke ta hia,
 meke agoi telemu si kote mate pa keke popoa tadi na
 tie huporo.
 Meke hinokara sa butubutu Izireli si kote la pa tinaraovo,
 seu taloa koasa dia popoa soti.”

8

Huneke Siñi ia na Vua Huda Saganadi

¹ Hiera gua si va dogoro nau e Zihova sa Baṅara: na huneke siñi ia na vua huda saganadi. ² Meke nanasa si Asa, “Emosi, nasa si dogoria goi,” gua.

“Na huneke siñi ia na vua huda saganadi,” olaṅa gua si arau.

Meke zama se Zihova koa rau, “Sa totošo tadi na Qua tinoni pa Izireli si ele sagana; lopu kote rizu pania Arau sa dia vina kilasa.

³ Zama vura gua si Arau Zihova sa Baṅara, koasa rane asa, sari kinera pa Zelepade si kote ta iliri uui. Na soku hola tini tie matedi si kote eko pa doduru vasina! Loke tie si kaqu kulu!” gua se Zihova.

Tinahuara Tadi pa Izireli

⁴ Mi avosia si hie, gamu pu neti gorengi saripu loke gedi meke va mate i saripu malaṅa koasa popoa,

⁵ meke zama guahe,

“Totoso sa kote hola sa rane hopena pa Sidara Vaqura pude mami holuholu huiti, meke totošo sa kote hokoto sa Sabati pude mami maketi huiti?”

Va hola i gamu sari pada

va sage i sari hinolu

meke sekesekei koari na sikele kokohadi,

⁶ meke holu ni siliva sari tie malaṅa

meke sari pu loke gedi si holu ni sadolo mo,

sari remoremo huiti ta sara vagidi ba kote holuholuni.

⁷ E Zihova si ele tokotokoro guahe koasa Pozana Telena: “Arau lopu kote mulini ni sari doduru tinitona sapu ele taveti rini.

⁸ Vea, lopu kote neneqara nia sa popoa si hie, meke talotana sari doduru pu koa vasina? Sa doduruna sa popoa si kote odu sage gua sa Ovuku Naelo; kote sage si asa meke lodu gore pule gua sa ovuku pa Izipi.

⁹ Koasa rane asa, zama vura gua si Arau Zihova Banara, kote va lodu gore ia Rau sa rimata pa korapa rane meke va huporo ia sa popoa pepeso pana rane toa.

¹⁰ Kote iliri Arau sari mia toতোso inevana la pa tinalotana meke doduru mia kinerakera la pa kinabo. Kote va sageni gamu poko baika Arau si gamu doduru meke neri i sari batu mia.

Kote tavetia Rau sa toতোso asa pude guana toতোso mate tanisa koburu ekeina, meke sa vina betona si kote guana keke rane pasana.

¹¹ Sari rane si korapa mae, zama vura gua si Arau Zihova Banara, toতোso kote garunu mae nia Rau sa oza koasa popoa; lopu na oza pa ginani babe na memeha hata kolo si asa, ba na oza pude lopu avosia sa zinama te Zihova.

¹² Sari tie si kote tedeve podalae pa Kolo Matena la pa kolo Meditareniani, meke kote hebala gua pa kali gede meke la pa kali gasa rimata, pude hata ia sa zinama te Zihova, ba lopu kote boka dogoria arini.

¹³ Koasa rane asa sari barikaleqe vaqura leleadi meke sari koreo vaqura niniradi

si kote mabubulu na memeha.
¹⁴ Arini pu tokotokoro pa kinurekure te Sameria,
 babe zama, ‘Hinokara gua sapu toana sa mua tamasa
 agoi pa Dani,’
 babe ‘Hinokara gua sapu toana sa tamasa pa Biasiba,’
 si kote hoqa si arini,
 lopu pude tekulu sage pule.”

9

Sa Vina Kilasa te Zihova

¹ Dogoria rau se Zihova sa Baṅara turu Nana pa kalina
 sa hope, meke zama guahe si Asa:
 “Seke pani sari batudi ri dedegerena sa Zelepade
 pude va niu ia sa nuqunuquruana.
 Va hoqa mae i pa batudi ri doduru tie;
 sarini pu koa hola si kote va mate i Arau pa vedara.
 Lopu keke si kote toa,
 loke tie si kote govete.
² Be geli gore la si arini pa vasina tadi na tie matedi,
 ba sa Limaqu kote la vagi vurani vasina.
 Be haele sage la si arini pa maṅauru,
 ba vasina kote vagi gore mae ni Arau.
³ Be la tome puleni si arini pa batu toqere Kameli,
 ba kote tuqe vagi Rau si arini.
 Be la tome Nau rini si Arau pa hubina sa lamana,
 ba vasina kote garunia Rau sa noki lavata pude garati.
⁴ Be ta hadu la pa tinaraovo si arini koari dia kana,
 ba vasina kote garunia Rau sa vedara pude seke i.
 Sa mataqu Rau si kote doṅo toto la mo koa rini
 pude va kaleana i, lopu pude va leana i.”
⁵ Sa Baṅara, se Zihova Tadi na Qeto Minate,
 Asa tiqu ia sa popoa pepeso meke va kolo ia,
 meke va kaboi sari tie;

sa doduruna sa popoa si kote odu sage gua pa Naelo,
meke lodu gore pule gua sa ovuku pa Izipi.

⁶ Asa pu kuri ia sa Nana vetu ban̄ara panaulu pa man̄auru
meke va sokirae ia Sa pa popoa pepeso,

pu tioko vagi kolo pa lamana
pude va ruku boboso ia sa pepeso,
si e Zihova sa Pozana Sa.

⁷ “Vea, lopu kekenōnōo gua mo ari pa Itiopia
si gamu pa Izireli koa Rau?”

zama vura gua se Zihova.

“Lopu Arau tu vagi vura nia se Izireli pa Izipi,
sari tie Pilisitia pa Nusa Kiriti,
meke ari Siria pa Kiri?”

⁸ Hinokara sapu sari matana e Zihova sa Ban̄ara
si dōno la koasa butubutu ban̄ara sapu tavete va
kaleana.

Kote huara pania Rau
koasa popoa pepeso,
gua ba lopu kote huara beto taloa nia Rau
sa butubutu te Zekopi,”

zama vura gua se Zihova.

⁹ “Ura kote vala nia Rau sa ginarunu,
meke kote niu ia Rau sa butubutu Izireli
pa vari korapadi ri doduru butubutu
gua sa huiti sapu ta paqaha koari na remoremona,
meke lopu keke boni si koa hola.

¹⁰ Doduru tie tavete va kaleana koari Qua tinoni
si kote mate pa vedara,

doduru arini pu zama guahe,
‘Lopu kote tutuvia babe kamo gami na tinasuna si
gami,’ gua.

¹¹ Koasa rane asa si kote va vaqura pule ia Rau
sa butubutu ban̄ara te Devita sapu guana keke ipi
hoqana.

Kote tuvaka pule i Rau sari vasidi sapu ele rikata,
 tavete va leana pule i sari vasidi sapu kaleana,
 meke kuri pule ia gua sapu tatasana,*

¹² pude boka la zau vagi rini saripu koa hola pa Edomu
 meke sari doduru butubutu saripu vahesi Au rini,”
 zama vura gua se Zihova pu kote taveti sari doduru
 hire.

¹³ “Sari rane si korapa mae, zama vura gua si Arau
 Zihova,
 totošo pakepakete sa tie si kote kamo ia mo sa tie geli
 pepeso pude lelete,
 meke sa tie lelete si kote kamo la ia mo sa tie
 munamunala vaeni.

Na vaeni vaqura si kote zoloro koari na toa
 meke totolo gore koari na toqere.

¹⁴ Kote turaṅa pule mae ni Arau sari Qua tinoni pa Izireli
 pu ta raovo taloadi;
 kote kuri pule i rini sari vasileana ta huaradi meke
 kote koa i rini.

Kote lete vaeni si arini meke napo i teledia;
 kote tavete inuma si arini meke hena i ri sari vuadi.

¹⁵ Kote lete ia Rau se Izireli pa dia pepeso soti,
 meke lopu kaqu ta rabutu pule hokara
 koasa pepeso sapu Arau poni lani koa rini,”
 zama gua se Zihova mia Baṅara.

---

* 9:11 TTA 15:16-18

Buka Hope

The Holy Bible in the Roviana language of the Solomon Islands

Buk Baibel long langguis Roviana long Solomon Islands

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Roviana

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 24 Dec 2020 from source files dated 24 Dec 2020

2a5324ac-61e8-5e5b-b226-f3d15850d7c5